

05

A

1605

Decorative border with repeating floral and geometric motifs along the right edge of the page.

hps 852

Collegij Institutionum

DISPUTATIO XXIII.

De

MANDATO, SOCIE-

TATE, QVASI CONTRACTIBVS

& quibus modis obligatio

dissolvitur

Ex Tit. 26. 27. 28. 29. & 30. lib. 3. desumpta.

Quam

CHRISTO duce & auspice CHRISTO

In celeberrima VVitebergensium Academia

29. Novemb. horis & loco statis

PRÆSIDE

TIBURTIO RÜHELIO

VVitebergense, I. V. Lto

Tueri conabitur

MICHAEL GRVM Colonien.

Marchicus.

VVITEBERGÆ

Typis Cratonianis, per Iohannem Gorman.

VIRIS
PRUDENTIBUS SA-
pientia, eruditione ac vir-
tute conspicuis, integerrimis,

D N.

IEREMIAE Hagellii Illustris. & Sereniss.
Electoris Brandenburgensis Archimagiro,
ac civi Coloniensi praecipuo, patrueli
meo perpetuo animi studio
observando.

D N.

MICHAELI SOMMERO in inclyta
Repub. Cotbus. civi ac negotiatori primario,
consobrino meo plurimum ho-
norando,

*Præsentes de Societate, Mandato, Contractibus omni-
bus quasi modisq; tollendæ obligationis
seções in debita gratitudinis
& observantiæ argumentum
strenuè loco offero.*

Michael Grum Respond.

05 A 1605

Continuatio.

HActenus de obligationibus ex consensu, quibus vel dominium plenum, vel usus rerum ac personarum. Modo videamus, quomodo opera & industria personarum tantum, hinc inde communicetur: Quod fit vel ad communem utilitatem *A*, vel ad privatam *B*.

A. Et fit societate quæ vel est vitæ, quam nos matrimonium appellamus; de qua supra in disp. 3. dictum est: vel rerum de qua in præsentî.

B. Ad privatam utilitatem opera & industria personæ communicatur per mandatum.

I.

Rerum societas est contractus juris gentium *A*, quo nudo consensu *B*, inter duos pluresve *C*, legitima *D*, constituitur communitio.

Tit. 26
soci et de

A. *l. contractus 23. ff. de R. I. §. jus autem gentium Instit. de jur. nat. gent. & civ.*

B. *§. manet. autem 4. h. t. l. qui admittitur 19. ff. pro Socio l. 2. in pr. ff. de O. & A.*

C. Nam in societate ad minimum oportet esse duos, si non plures, aliàs societas non contrahitur, *l. si societatem 6. & tot. tit. ff. & C. pro Socio,*

A 2

D. Nam

aliqua interponitur nominatim, in hoc con-
tractu de partibus lucri & dāni, hæc servanda
est, B, si autē non sunt expressæ partes lucri vel
damni, æquales sunt socij in damno & lucro C.

A. Illud dicitur, quod deductis impensis superest: hoc
quod abest deductis impensis l. 29. ff. pro Socio.

B. l. 6. ff. pro Socio. Variè autem de partibus lucri & damni
conveniri potest, scilicet ut quis habeat partes lucri plures,
damni verò unam: aut plures damni, unam verò lucri §. 2. Inst.
h. t. l. 29 ff. eod. quia sæpe quorundam ita preciosa est opera in
societate, ut eos justum sit meliori conditione admitti in so-
cietate. Item ut quis partes lucri sentiat, damni verò nullam:
non autem contra, ut alter scilicet totum lucrum & nullum
damnum sentiat, alter verò totum damnum & nullum lucrum:
Hanc enim societatem Cassius I Crus leoninam vocat, d. l. 29.
ff. h. t. Gail. lib. 2. obs. 24. Sic, ut alter pecuniam conferat, alter nō
conferat, & tamen lucrum sit commune, coiri posse societa-
tem, nemo dubitat, cum unius socij diligentia tantum præ-
stet, quantum pecunia ab alijs collata. §. de illa h. t. l. 1. C. eod. d. l.
29 ff. eod. Sed an hoc in casu pecunia communis sit, & finita so-
cietate dividenda veniat, item an periculum ad utrumq; spe-
ctet, inter Dd. non convenit? Si industria alterius æqualis sit
pecuniæ ab altero collatæ, ut affirmativè concludamus, æqui-
tas suadet, Fachin. p. 1. controvers. lib. 2. quest. 95.

C. Et quidem secundum proportionem geometricam,
l. 6. ff. pro Socio.

IV.

Quod diximus lucri partes dividendas esse,
non etiam ad sortem principalem, DAS
Hauptgeldt ab altero collatam referimus. A.

A. l. cum duobus §. 2. §. 2. vers. si in coeunda ff. pro Socio. Non
enim fors principalis communicatur, sed tantum lucrum,
quod ex ea provenit, Gail. lib. 2. obs. 24. n. 6.

A 3

Sol-

In hoc
aut non
Loros
m dno
ter kato
qoan
digna
l. 23
de cur
origina
nra sum
p ea ei
d. l. 3.
ben pater
B quanta
posuere
dno. inter
alle. p. l. 2
q. alle. q.
dno. pater
Speu foris
non p. 29
i nemis
q. p. d. l.
p. l. 29
si opes
quid m
qm m
erudic
p. l. 29

Handwritten notes at the top of the page, partially obscured by the main text. Some legible words include "quod", "aut", "et", "non", "gratia", "vel", "sua", "tanta", "gratia", "vel", "sua", "tanta", "gratia".

est contractus juris gentium A, nudo consensu
contrahentium initus B, quo officium gratis
procurandum committitur

- A. §. jus autem gentium Instit. de iur. nat. gent. §. ult. ff. de Pact.
 - B. l. 1. in pr. ff. Mand. l. 2. in pr. ff. de Oblig.
 - C. l. si renumerandi 6. §. 1. l. procuratorem 8. ff. Mand.
- nisi sit gratuitum, mandatum nullum est §. ult. h. t. d. l. 1. §. ult. ff. eod. l. 1. §. salarium 17. C. eod. quamvis tamen salarium extra ordinem peti possit, d. l. 1. C. de Mand. l. salarium 7. in pr. ff. eod.

Modus contrahendi mandatum est varius, tum quod vel inter presentes, vel inter absentes per nuntium aut per epistolam A, item sola patientia B, & rati habitione C, contrahitur: tum quod contrahitur vel pure, vel in diem, vel sub conditione D, tum etiam quod quis mandat vel sua tantum gratia, vel sua & tua, vel sua & aliena, vel aliena tantum gratia E.

- A. §. 1. Instit. de Oblig. ex consens. l. 1. §. 1. ff. Mand.
- B. l. si renumerandi 6. §. si passus l. qui patitur 18. l. qui fide 53. ff. Mand. l. si fidejussor 6. C. eod. l. semper 60. ubi Pet. Faber ff. de R. I.
- C. l. ult. C. ad SC. Maced. d. l. 60. de R. I. l. 12. §. fin. ff. de Solut. c. rati habitionem ubi Decius, Cagnol. & alij de R. I. in 6. l. si fundus 16. §. 1. ff. de pignor. Cujac & Petr. Faber in d. l. 60. de R. I.
- D. §. mandatum pen. h. t. d. l. 1. §. item mandatum ff. eod.
- E. pr. & §. §. seqq. h. t. l. 2. ff. eod.

In posteriori tamen modo scilicet, si quis tua gratia tantum mandat, non habetur pro mandato, sed potius pro consilio, ita ut non possis [mandati] cum illo agere, §. 2. h. t. Sed quid juris est, si certam personam tale consilium dans adjecerit, veluti Titio fundum tuum vende, aut pecuniam tuam scenori crede? Et licet quidam indi-

Extensive handwritten marginal notes in the right margin, written in a smaller hand. Some legible words include "quod", "aut", "et", "non", "gratia", "vel", "sua", "tanta", "gratia", "vel", "sua", "tanta", "gratia".

Handwritten notes at the bottom of the page, continuing the legal discussion. Some legible words include "nuntium", "aut", "et", "non", "gratia", "vel", "sua", "tanta", "gratia".

C. l. 3. l. 13. §. pen. ff. de Acceptil.

D. l. 90. ff. de Acquir. hered. Cujac. lib. 1. obs. 33. Donell. lib. 7.

Comment. 9.

X.

Mandatum ita constitutum & contractum vicissim dissolvitur revocatione, si scilicet revocatur à mandatore re integra A, & morte alterutrius scilicet mandatoris & mandatarij. B.

A. Si scilicet revocetur à mandatore re integra §. rectè quoq; 9. h. t. l. si vero 12. §. si mandavero ff. eod. l. 1. §. capisse ff. de Pollicitat. Imò audiendus erit mandatarius allegans justam & probabilem causam propter quam renunciare velit, etiam re non amplius integra, mandato l. sanè 23. cum seq. ff. Mand.

B. §. item si 10. h. t. l. inter 26. in pr. ff. eod. l. mandatum. 5. C. eod. Cæterum mandatum continens aliquid quod perfici debet post mortem mandantis, morte ejus non extinguitur l. si cum fundum ff. Mand. Sicut nec mandatum libertatis dandæ vel dotis, l. si ego §. 1. ff. de iure dot. Sed quid si mandatore mortuo mandatarius nihilominus in negotio pergat habebitne deinde mandati actionem? Et discernendum putamus, num probabilem huius ignorantiam prætere possit, vel non, ut scilicet priori casu possit, tot tit. ff. de iur. & fact. ignor. posteriori verò non item l. 1. §. causa ff. de Aedit. Edict. l. quisquis C. de Re scind. vend.

XI.

Haftenus de obligationibus, quæ ex verò contractu oriuntur latis dictum: jam videndum erit de ijs obligationibus, quæ quasi ex contractu descendunt A, quarum Imperator sex species hîc recenset: Negociorum gestio, tutelæ administratio: rei communitio:

B. he.

Handwritten marginal notes in Latin script, including references to legal texts and commentary.

Tit. 28. de oblig. qua quasi ex contr. nasc.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including the word 'obligat'.

hereditatis communio : aditio : indebitique solutio B.

A. Vbi quidem nihil verè & propriè contractum est : Sed tamen quia non ex maleficio vel quasi substantiam capiunt, verum ad similitudinem & naturam contractuum proprius accedunt, juris potestate pro contractibus habentur, l. 1. §. conventionis ff. de pact. pr. h. t. l. 5. ff. de Oblig. & act. l. 2. l. 6. ff. Negoc. gest.

B. §. 1. cum seqq. h. t.

XII.

Negociorum gestio est quasi contractus, A, quando quis aliena negocia, in absentia alicujus sine mandato B, utiliter suscipit gerenda : idque necessario C, vel non necessario D.

A. §. 1. h. t. Nihil facit l. 16. ff. de Negoc. gest. l. contractus 23. de R. l. Quia contractus vocabulum in latiori significatione contractum & quasi contractum denotat.

B. Et in hoc consistit differentia inter mandatum & negociorum gestionem, l. 19. §. 2. l. 5. & 6. ff. de Negoc. gest. Vult ei. ad d. §. 1. h. t. Cujac. lib. 7. obs. 26. & lib. 10. obs. 25.

C. Quando scilicet quis necessitate urgente alterius negocia suscipit, l. 3. §. pen. ff. de Neg. gest. l. 20. C. eod.

D. Quando scilicet quis sponte nulla necessitate cogente alterius negocia suscipit, d. l. 3. §. pen. d. l. 20. exempla videti possunt, in l. 11. & 15. C. de Neg. gest. & in l. 12. 16. ff. eod.

XIII.

Tutelæ quoque judicio qui tenentur, non propriè ex contractu obligati intelliguntur : Nullum enim negocium inter pupillum & tutorem contrahitur, sed quia sanè nec ex maleficio tenentur, quasi ex contractu tenentur. A.

A. §. 2.

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'si negotium foris hinc', 'per ea tributa soluta', 'ante ea ut negotia neg.', 'et hoc ad hoc ut in unum', 'hinc duo per totum casus', 'negotium gestio ali', 'et in unum et a gestio foris', 'reperit per ea tributa soluta', 'alio negotio gestio hinc', 'aut ut mandata mandata', 'non verborum duntaxat', 'in est similitudo pignora', 'in mandata et infra et mandata', 'ut §. 1. §. 9. h. t. l. tenentur', 'cum ea gestio obligati', 'in unum nunc §. 9. §. 9.', 'in unum nunc §. 9. §. 9.', 'pupilli obligati non ex', 'ut §. 9. §. 9. §. 9. §. 9.', 'et obligati §. 9. §. 9. §. 9.', 'in unum nunc §. 9. §. 9.', 'quod obligati §. 9. §. 9.', 'ad unum nunc §. 9. §. 9.', 'hinc in unum nunc §. 9. §. 9.'

A. §. 2. h. t. l. si quis absentis §. tutela ff. de Oblig. & Act. l. 30. l. 33. in pr. ff. de Administr. & peric. tut. Quia pupillus, præsertim infans, nescit quid agat, cum parum à furioso distet §. pupillus 9. Instit. de Inutil. l. stipul.

XIV,

Tertia quasi contractuum species est rerum communio, quæ consistit inter duos vel plures habentes rem aliquam communem, absque societatis contrahendæ animo.

§. item si inter 3. h. t. l. 1 ff. commun. divid. Societas enim est volentium, communio ignorantium, imò etiam nolentium, sæpe etiam invidiosorum: Illa tollitur morte socij, hæc non nisi rei interitu: Ex illa oritur actio pro Socio, vel communi dividendo, ex hac communi dividendo tantum l. 2. ff. communi divid. Vultei hic in d. §. 3.

XV.

Huic quam similima est quarta, quasi contractuum species, scilicet hereditatis communio, in qua heredes invicem obligantur de rebus universalibus inter se legitimè dividendis.

§. 4 h. t. l. heredes 25. §. non tantum ff. Famil. herisc. unde actio familiæ heriscundæ nomen accepit. Studiorum verò expensas ac in pravos ac flagitiosos usus neuti quàm factas, hac cõmunionem seu divisionem non venire extra controversiã putamus, nisi probatum fuerit, quod pater animo credendi, sumtus subministraverit, l. quæ pater 50. ff. Famil. herisc. ubi Vvesemb. in paratit. n. 5. Cujac. lib. 3. obs. 30 Hartm. Pistor. p. 1. quest. 91. Menoch lib. 2. de Arbitr. judic. quest. cent. 2. cas. 131. Rönig in process. cap. 133. Non tamen patre prædefuncto, in vitis fratribus, de communibus bonis filius studia continuare potest Vvesemb. Consil. 80. n. 14. & seq.

XVI.

Cum duabus prioribus speciebus & quinta concurrens scilicet aditio hereditatis, quâ is qui hereditatem adit omnibus se se obligat, & quasi cum illis contrahit, quibus ex hereditate aliquid debetur.

§. heres quoq, s. h. t. l. 5. §. 2 ff. de Oblig. & Act. l. 3. §. pen. cum l. seq. ff. Quib. caus. in possess. eat. juris enim fictione in id consensisse intelligitur.

XVII.

Sexta & ultima species quasi contractuum est indebiti solutio, quâ is qui non debitum per errorem solventis accipit, ex quasi mutatione obligatur, & ad restitutionem indebiti conditione compellitur.

§. pen. & ult. h. t. §. is quoq, Instit. Quib. mod. re contr. Oblig. l. 1. l. 26. §. 1. & tot. tit. ff. l. 9. l. 11. & tot. tit. C. de Condict. indeb. Qui enim solvit per errorem magis distrahendæ obligationis animo quàm omninò perdere præsumitur, l. 5. §. 3. ff. de O. & A. Pauli b. 1. sentent. tit. 19. Sed si quis sciens non debitum solverit, cessat repetitio per regulam, l. 53. ff. de R. l. d. l. 1. ff. & d. l. 9. l. 19. §. 1. C. de Condict. indeb. ubi Duaren. cap. 1. Oldendorp. Class. 6. Act. 6. Vultei. lib. 1. Jurisp. cap. 42. n. 22. Donell. ad l. creditori C. de Pact. & li. 14. Comment. cap. 17. De errore accipientis quæritur, an idem requiratur, quàm solventis? Maximè aliàs videbitur ex maleficio obligatus. Qui enim rem alienam sciens ab errante accipit, furtum committit, l. 44. §. 1. ff. de Furt.

XIX.

Hactenus quomodo ab initio obligatio constituatur: Sequuntur jam modi tollendi, & dil.

*Tit. 30.
quib. mod.
oblig. dis-
solv.*

& dissolvendi obligationem, quorum quinque
reperiuntur.

XIX.

Primum itaque obligatio tollitur soluti-
one *A*, quæ est, quando quis solvit & facit
quod debet, vel quod facere promisit *B*.

A. Quâ voculâ aliàs generaliter accipitur omnis satis-
factio *l. solutionis 176 de V.S.* & omnem continet liberationem
quoquo modo factam, *l. solutionis 54. ff. de Solut.* Atque eate-
nus ad omnes modos tollendi obligationem refertur: Hic
autem specialius accipitur pro primo modo tollendi obliga-
tionem scilicet pro solutione in specie ita dicta.

B. *pr. h. t. d. l. solutionis 176. de V.S.* Nihil autem refert, licet
aliud pro alio solvatur, *l. manifesti 17. C. de Solut. pr. h. t.* modò id
fiat consentiente creditore, *per pr. h. t. & d. l. manifesti 17. l. 2. §. 1. ff.*
de Reb. credit. Hottom. quest. illustr. 26. aut nisi res debita amplius
solvi non possit, *l. 8. ff. de Condict. furt. Coras. lib. 2. Miscell. ca. 3. n. 8.*
imò ne quidem particularis solutio invito creditore, fieri po-
test, *l. tutor. 41. §. Lucius Titius ff. de Vsur. l. 90. ff. de Solut.* nisi iustus
magistratus interveniat *l. 21. ff. de Reb. credit. Bronchorst. cent. 1. as-*
sert. 53. Zanger. de Except. p. 2. cap. 2. n. 5. Gedd. ad l. 32. de V.S. n. 9.
& seqq.

XX.

Solvere possunt, omnes quicumque liber-
am rerum suarum administrationem ha-
bent, sive ipse qui debet principaliter solvat,
sive alius pro eo *A*.

A. *l. 40. l. 53. ff. de Solut. l. 1. §. pen. de Exerc. act. l. 51. §. 1. ff. de*
Re judic. Contingit enim nihilominus liberatio alio solvente,
sive sciente, sive ignorante, sive invito creditore, *pr. h. t. l. sol-*
vent. 39. ff. de Negoc. gest. l. solvere 53. ff. de Solut. Quia alicujus igno-
rantis, & invito conditionem facere possumus meliorem, de-
terioriorem non, item *d. l. solvere 53. ff. de Solut.*

B 3

Sic

XXI.

Sic solvi quoque potest omnibus quicun-
que sanæ mentis & justæ ætatis sunt, etiam cri-
minis rei. *A.*

A. l. reo 41. ff. de Solut. l. aufertur 46. §. in reatu ff. de Iur. fisci.
nisi is sceleris conscientia perterritus profugerit! *fin. C. de Re-*
quir. reis, aut reus sit per dællionis. *l. fin. C. ad L. Iul. majest.* Hinc
est ut furioso, prodigo, minori non rectè solvatur, ita ut ex so-
lutione contingat liberatio, nisi tutorum aut curatorum auto-
ritas vel decretum iudicis interveniat, *l. ait prætor ff. de Mi-*
norib.

XXII.

Nec tantum ipsi creditori rectè solvitur,
sed & alijs, nimirum procuratoribus, qui ut
solutionem accipiant, speciale mandatum ha-
bent, vel quibus omnium negotiorum admi-
nistratio commissa est *A.*

A. l. 12. l. qui hominem 34. §. Titium l. 89. §. 1. ff. de Solut. l. 4. C.
eod. l. 3. §. fin. l. 26. in pr. ff. de Donat. inter vir & uxor. Zanger. de Ex-
cept. p. 3. cap. 1. n. 40. & seqq. Hinc filiusfamilias & servis quibus
mutuis dandis exigendisque pecuniis præponi solent jure solvi-
tur, *l. 7. §. l. 18 ff. de Solut.*

XXIII.

Secundus modus tollendi obligationem
est Acceptilatio, quæ est liberatio *A.*, per mu-
tuam interrogationem *B.*, quâ utriusque ab
eodem nexu contingit absolutio.

A. l. 1 ff. de Acceptilat. Quod verbum liberationis latissi-
mè patet, & rectè generis loco ponitur, cum ad omnes species
solvendi obligationem referri possit *d. l. solutionis de V. S. & li-*
bcrationis verbum eandem vim habet, quam solutionis l. libe-
rationis 47. ff. de V. S.

B. Quia

B. Quia verba requiruntur in acceptilatione *l. an inutilis §. acceptum ff. de Acceptilationib.* cum fiat stipulatione interveniente in qua verba de substantia requiruntur *tot. tit. de V. O.*

XXIV.

Contingit acceptilatio duplici modo 1 simpliciter per verborum obligationem A, 2. per modum novandi B.

A. *§. 1. h. t. l. 18. §. 3. ff. de Acceptilat.* diciturque Aquilana à Gallo Aquilio, qui eam ita composuit & constituit, ad omnes obligationes etiam per acceptilationem solvendas, sive illæ in præsens tempus, sive in diem vel sub conditione sint conceptæ *d. §. 1. h. t. & d. l. 18. ff. de acceptil.*

B. Nam quod debetur ex quavis obligatione, potest deduci in stipulationem, inventu novæ personæ & per acceptilationem dissolvi, *d. §. 1. h. t. & d. l. 18. ff. de Accept.*

XXV.

Tertius modus est Novatio, quæ est prioris debiti in aliam obligationem naturalem, vel civilem transfusio atque translatio, quando præcedens causa, ita nova constituitur, ut prior perimatur. A. Quartus modus tollendæ obligationis est delegatio, quæ fit, quando aliquis vice sua alium reum dat creditori B.

A. *l. 1. in pr. ff. de Novat. & de legat.*

B. *delegare 11. in pr. ff. de Novat.* Sed ita demum novatio fit, si quid in posteriore stipulatione novi sit forte si conditio aut dies, aut fidejussor adijciatur aut detrahatur, *§. præterea 3. h. t. Vesemb. in paratit. ff. de Novat. n. 6. vide Menoch. lib. 3. præ. sunt 134.*

XXVI.

Quintus denique & ultimus modus tollendæ obligationis est contrarius consensus:
Na.

Naturale namque est, eomodo quid solvi, quo
est colligatum.

*l. nihil tam naturale ff. de R. I. l. 40. ff. de Solut. 8. §. 2. ff. de Ac-
ceptilac. l. 46. de Acquir. possess.* Quod enim re contractum est;
re dissolvatur, atque ita deinceps.

F I N I S

05 A 1605

ULB Halle 3
003 779 904

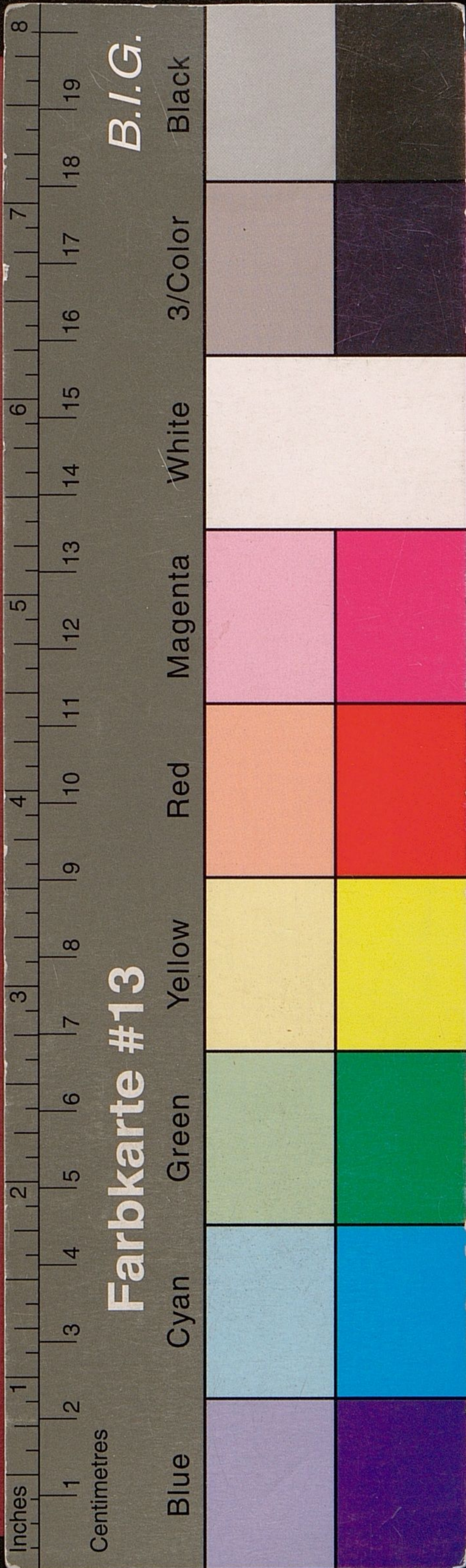

Wort

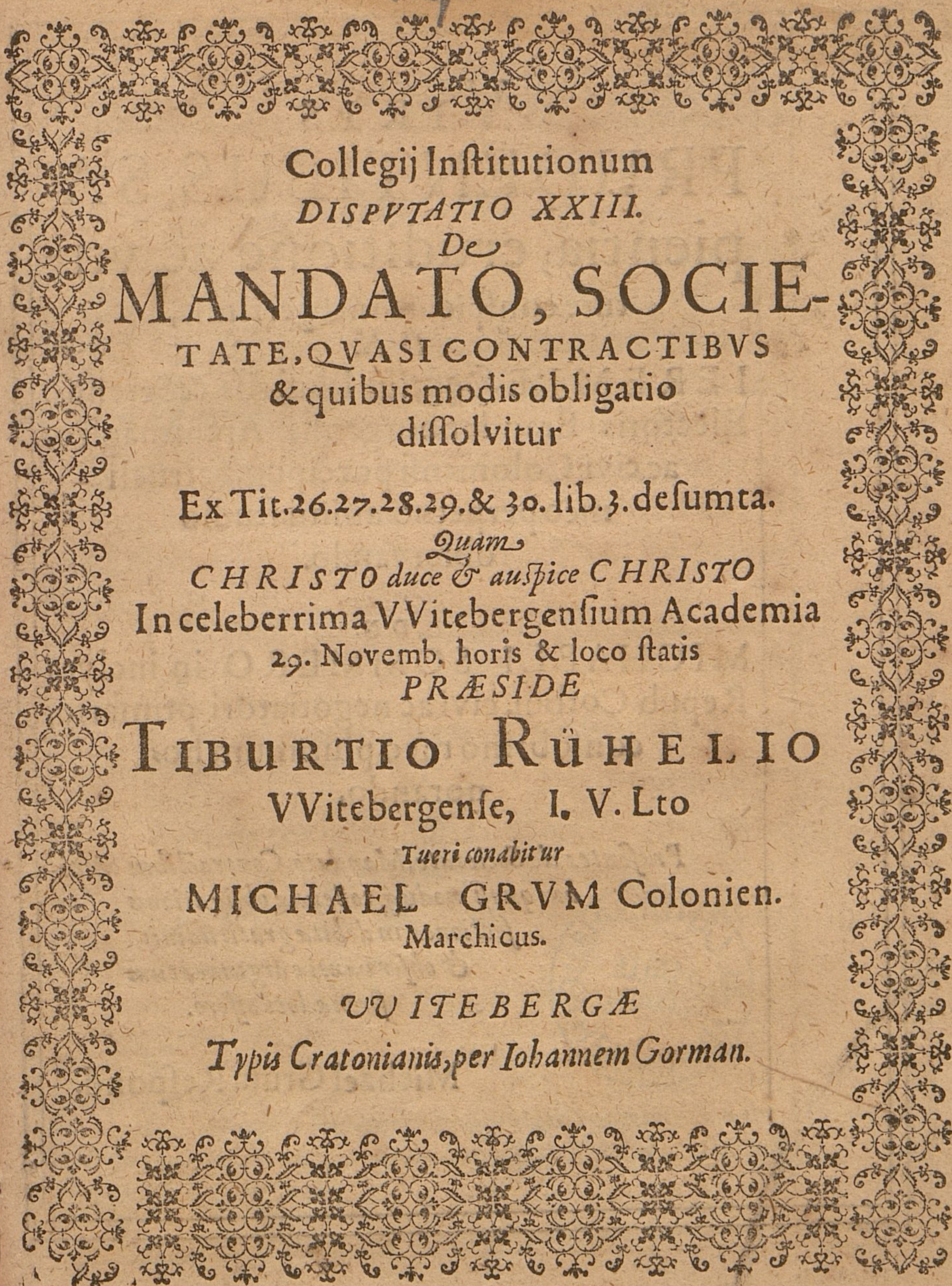
621

hsp 852

Collegij Institutionum
DISPUTATIO XXIII.

De
MANDATO, SOCIETATE, QUASI CONTRACTIBVS
& quibus modis obligatio
dissolvitur

Ex Tit. 26. 27. 28. 29. & 30. lib. 3. desumpta.

Quam
CHRISTO duce & auspice CHRISTO
In celeberrima VVitebergensium Academia
29. Novemb. horis & loco statis
PRÆSIDE

TIBURTIO RÜHELIO
VVitebergense, I. V. Lto

Tueri conabitur
MICHAEL GRVM Colonien.
Marchicus.

VVITEBERGÆ
Typis Cratonianis, per Iohannem Gorman.